

Toelichting bij de Vragenlijst Adem-Stem-Hoesten na COVID-19 (VASH-C)

Logopedie en COVID-19

In zeer korte tijd zijn we in Nederland geconfronteerd met de ingrijpende gevolgen van de COVID-19-pandemie. De ziekteverschijnselen na een besmetting met het coronavirus variëren van een milde luchtweginfectie tot ernstige respiratoire problemen met blijvende schade aan de longen. Daarnaast kunnen gezondheidsklachten ontstaan als gevolg van verplichte isolatie, ziekenhuisopname, ernstige kortademigheid, beademing en aangepaste voeding.

Het is nog onduidelijk hoe het herstelbeloop zal zijn en wanneer en welke therapeutische inzet nodig is. De algemene richtlijn in de nazorg is dat er rekening gehouden moet worden met een lange hersteltijd na ontslag uit het ziekenhuis en dat vermoeidheid nog lang aan kan houden. Adviezen om de energie te verdelen, stap voor stap mobiliseren, rustige ademhalingsoefeningen en voedingsadviezen vormen de rode draad in het revalidatietraject.

Ook logopedisten in de eerste- en tweedelijnszorg krijgen te maken met cliënten die COVID-19-positief zijn geweest. Klachten op het gebied van ademen, hoesten, slikken, stem en spreken zijn het directe of indirecte gevolg van de doorgemaakte ziekte. Beschadiging van de stembanden na intubatie kunnen adem-, hoest-, stem- of slikproblemen als gevolg hebben. Bij aanhoudende hoestklachten na COVID-19 is het raadzaam de longarts te raadplegen.

Signaleren van klachten en veranderingen

Niet alle veranderingen en beperkingen als gevolg van het coronavirus staan in de beleving van de cliënt direct op de voorgrond. Problemen komen soms pas tijdens de hersteltijd naar voren of ontwikkelen zich in de tijd na de doorgemaakte ziekte. Situaties en activiteiten waarin het ademen of de stem belemmerend zijn zullen mogelijk niet altijd door cliënten spontaan benoemd worden. Tekenen van verslikken worden niet altijd herkend. Evenmin zal hoesten door iedere cliënt genoemd worden, zeker wanneer dit een habituele vorm heeft aangenomen. Het signaleren van veranderingen en klachten is de eerste stap die nodig is om cliënten na COVID-19 te kunnen volgen en op het juiste moment adviezen en therapie te bieden. De VASH-C is ontwikkeld om klachten en ervaren veranderingen in beeld te krijgen.

Vragenlijst Adem-Stem-Hoesten na COVID-19 (VASH-C)

De VASH-C bestaat uit 21 klachten of beperkingen. De cliënt geeft bij iedere klacht of beperking aan of hij/zij hier in de afgelopen twee weken last van gehad heeft. De antwoordkeuze is eenvoudig: ja of nee. De vragenlijst kan in 2 minuten worden ingevuld.

De vragenlijst kan vooraf online door de cliënt zelf worden ingevuld of tijdens een eerste direct behandelcontact. Op basis van de gegeven antwoorden maakt de logopedist samen met de cliënt een inschatting van welke hulp nodig is, rekening houdend met de belastbaarheid van de cliënt.

Wanneer de cliënt de vragenlijst invult via de website van de logopedist is aanvullende informatie op de website nodig om de cliënt inzicht te geven in de hulp die in een direct contact of via beeldbellen geboden kan worden.

Verantwoording

De VASH-C is ontwikkeld naar aanleiding van de eerste ervaringen met cliënten die COVID-19 positief zijn (geweest) en de behoefte aan een screeningsinstrument voor logopedisten om klachten en problemen te kunnen signaleren op het gebied van adem, stem, slikken en hoesten.

De 21 items van de vragenlijst zijn gebaseerd op de volgende vragenlijsten: Nijmeegse Vragenlijst (NVL), Algemene Toestand Lijst (ATL), Voice Handicap Index (VHI), Vragenlijst Hoesten en de EAT-10.

Binnen de 21 items zijn geen subcategorieën aangebracht waarmee de items herleid zouden kunnen worden tot de categorieën adem, stem, hoesten of slikken. De cliënt geeft onder aan de vragenlijst aan waar hij/zij op dat moment het meeste last van heeft: problemen met het ademen, de stem, slikken of hoesten.

Ook gebrek aan energie en vermoeidheid kunnen aangegeven worden. De cliënt kan een of meerdere mogelijkheden omcirkelen.

Er is gekozen voor een beperkte antwoordmogelijkheid: ja of nee. De klachten of beperkingen worden dus niet gekwantificeerd, waardoor de vragenlijst ongeschikt is als evaluatie-instrument.

De VASH-C is een subjectieve, signalerende vragenlijst. De beleving van de cliënt staat centraal.

Onderliggende oorzaken van de genoemde klachten en beperkingen kunnen divers zijn. De logopedist stelt zo nodig vragen ter verduidelijking van de klacht of de mate waarin de klacht zich voordoet.

VASH-C

VRAGENLIJST ADEM - STEM - HOESTEN NA COVID-19

Van welke klachten of problemen heeft u afgelopen 2 weken last gehad?	ja	nee
1. Geen energie om iets te ondernemen		
2. Veel tijd nodig om bij te komen na lichaamsbeweging		
3. Verminderde eetlust		
4. Stijfheid van nek en schouders		
5. Moeite met slikken		
6. Moeite met ontspannen		
7. Benauwd gevoel in of rond de borst		
8. Niet voldoende diep kunnen doorademen		
9. Moeite met hoesten		
10. Droge mond of keel		
11. Hese, krakerige of droge stem		
12. Vermoeidheid		
13. Spreken minder lang vol kunnen houden		
14. Hoesten geeft pijn op de borst of in de maag		
15. Spreken verergert het hoesten		
16. Minder verstaanbaar zijn door de stem		
17. Buiten adem raken bij het spreken		
18. Tekort aan adem		
19. Hoesten tijdens eten of drinken		
20. Hoesten verstoort de nachtrust		
21. De stem is 's avonds slechter		

Op welke gebieden ervaart u op dit moment de meeste klachten? U kunt meer keuzes omcirkelen.

Adem   Stem/spreken   Slikken   Hoesten   Weinig energie   Gespannenheid

Ontwikkeld door:
© Miriam Helsper & Yolande Kylstra, auteurs van Adembenemend
Ilse van Griensven, logopedist Deventer Ziekenhuis, 2020